

# De Heraut

door de

## Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 3 Januari 1915. N°. 1928.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elk regel meer f .20. Aanvragen en vernieuwing van lidgaven f .12 per regel.

### Van de Voleinding.

CLIII.

Vijfde REEKS.

XV.

Hij dan, door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangende van den Vader, heeft dit uitgesproken, dat hij nu ziet en hoort. Hand. 2: 33.

Met de Hemelvaart van Jezus treedt een nieuwe orde der dingen in, die eerst door de Wederkomst van den Christus zal worden afgebroken, en alsdan door wat aan die Wederkomst onmiddellijk vooraf gaat, door die Wederkomst zelf, en door wat er onmiddellijk uit voortvloeit, zal overleiden in den volgenden toestand van eeuwige heerlijkheid. We komen alzoo voor deze volgende te staan. Eerst is er de Schepping, die in het Paradijs een voorloopigen, onvoltooiden, maar onzondigen, heiligen staat van zaken in het leven reep. Ten tweede werd deze oorspronkelijke staat van zaken verstoord en gebroken door den afval van Satan en zijn demonen, en door den daarop gevolgden en daardoor veroorzaakten val van den mensch in het Paradijs. In de derde plaats volgde hierop een periode die gekenmerkt wordt door drieërlei verschijnsel, 1°. door het voortwaren van zonde, vloek en verderf, 2°. door de temping van den vloek in de Gemeene Gratie, en 3°. door een bijzondere genade-inwerking, die een kleine kudde afzonderde uit den gemeenen hoop, en leidde tot het optreden van een volk Gods in Israel, met rijk ontplooiende symboliek en eeredienst en met eene lieve toekomst afspiegende Profetie. En in de vierde plaats treedt dan de Vleeschwording van het Woord met de verschijning van den Christus in, die met de groetenis aan de maagd Maria begint, het symbolische offer door de realiteit van het Kruis vervangt, en door dood en opstanding heen, uitloopt op de Hemelvaart, zoodat de Zoon des menschen thans gezeten is aan de Rechterhand Gods. Nu liet hij zich op zichzelf denken, dat hierna de aanstonds de Voleinding ware ingetreden en de eeuwige zaligheid van het Koninkrijk Gods ware ingegaan. Wat het breken van de schuld en het brengen van den zoen betreft, was dit dan ook alzo. Het Volbrachten van Golgotha veranderde metterdaad de verhouding, waarin deze wereld tot den Heiligen God stond. De schuld viel nu als scheidsmuur tusschen God en mensch weg. Niet enkel meer symbolisch, als in Israels offerande op Sion, maar feitelijk voor het zelfbesef Gods en het zelfbesef van Gods kinderen. Hier gold het Volbrachten met volle klem. Toen Jezus den adem uittrook op het Kruis, zijn leven in den dood gaf, en het offer gebracht had, was de verzoening tot stand gekomen en de vrede tusschen God en den herboren mensch een feit geworden. De indruk hiervan was dan ook in de eerste Christengemeenten zoo overwegend, dat ze zich nauwelijks anders konden voorstellen, of het einde was nu gekomen en de slot-acte der Voleinding stond te komen, waarin met Jezus wederkomst het gericht zou ingaan. Er was geen besef, dat tusschen de Hemelvaart van Jezus en zijn Wederkomst nog een geheel nieuwe bedeeeling zou in komen te liggen. Wel had Jezus in de gelijkenis van de landlieden duidelijk uitgesproken, dat er tusschen zijn heengaan en zijn terugkeer *een lange tijd* zou verlopen (zie Luc. 20: 9), maar deze wens was niet begrepen. Zelfs de apostelen hadden niet aanstonds een helder inzicht in wat nu te komen stond. En al is het gewaagd omtrent de denkbeelden die zich de apostelen vormden, toen ze van den Olijfborg huiswaarts keerden, een stellige opinie aan te nemen, zooveel mag toch wel gezegd, dat geen hunner het zich toen voorstelde gelijk het daadwerkelijk geloopt is. Aan een verloop van alvast tweeduizend jaren eer het einde komen zou, is destijds wel door geen hunner gedacht. Toch hield dit de apostelen nauwelijks bezig, daar hun aandacht door Jezus zelf op iets heel anders gericht was, daarop namelijk, dat zij den Heiligen Geest zouden ontvangen. De apostelen waren daar blijkbaar niet op bedacht. Een spande veeleer de vraag naar Jezus wederkomst. Vlak vóór zijn opvaren ten hemel toch onderwonden ze zich, aan Jezus pertinent de vraag te stellen: „Heere, wanneer zult gij aan Israel het Koninkrijk weder oprichten?“ Zal dat nu zijn? Is dit nu reeds aanstaande? Zoo toch en niet anders zijn de woorden op te vatten: „Zult gij in desen tijd aan Israel

het Koninkrijk weder oprichten? Op die vraag nu heeft Jezus zoo beslist mogelijk antwoorde gegeven. De vraag naar jaar, dag en uur, waarop de groote opening der toekomst zou plaats hebben, voegde hij niet. Jezus bestraft die vraag dan ook en zegt tot hen: „Het komt u niet toe, te weten de tijden of gelegenheden, in welke mijn wederkomst en de oprichting van het Koninkrijk Gods. Ze hadden er zelfs niet naar mogen vragen. Dat ze dit toch deden, verried gemis aan eerbied en aan zelfbeheersching. De tijden en gelegenheden toch, dat is de bepaling, wanneer in de tijdsorde de verwezenlijking van hun verwachting zou intreden, waren het mysterie van Gods Alwetendheid. Die tijden en gelegenheden wist niemand. Zelfs niet de Christus. En te minder voegde hun zulk een vraag, daar Jezus reeds vóór zijn gang naar Gethsemani hun zoo uitdrukkelijk betuigd had: „Van dien dag en die ure weet niemand, noch de engelen die in den hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader.“ (Markus 13: 32). Zelfs op het laatste oogenblik vóór de scheiding begingen derhalve de apostelen reeds met het stellen van die vraag een onbescheidenheid die hun niet paste. Op heel iets anders moest in die ure hun aandacht gericht zijn, en daarom laat Jezus op de bestraffing die hij hun niet sparen mocht, terstond deze veelbetekende toezegging volgen: „Maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes die over u komen zal.“ En deze toezegging werd op staanden voet gevolgd door deze hen geheel ontnuchterende lastgeving: „En gij zult mijne getuigen zijn, zoo te Jeruzalem, als in geheel Judea en Samaria, en tot aan het uiterste der aarde.“ Met name door die slot-toevoeging van de predicatie van het Evangelie tot aan het uiterste einde der wereld, verviel natuurlijk vanzelf elk denkbeeld, alsof de Parousie zoo goed als onmiddellijk op de Hemelvaart volgen zou. Hierin lag toch opgesloten, dat er vooraf nog een machtig werk zou moeten volbracht worden, en dat dit grootsche werk een schier onmetelijke tijd zou vorderen. Iets wat er vooral toen in lag opgesloten, toen het verkeer op deze wereld, wat het uiterste der aarde betreft, nog zoo goed als geheel ontrak. Wel deed dit Jezus even besliste verklaring niet te niet, dat de dag der Voleinding den geloovigen op aarde als een dief in den nacht overvallen zou, maar deze aanduiding had geheel andere strekking, en diende om kras en scherp uit te spreken, dat niet de mensch, door zijn doen en optreden, het einde zou inleiden, maar dat het einde zou komen doordien God van uit den hemel in het leven der wereld zijn wonderen inschoot, en daarbij den mensch geheel zou verrassen.

Toch bestond er voor de discipelen geene aanleiding, om zich de Voleinding, als stond ze vlak voor de deur, voor te stellen. Te ontkennen valt toch niet, dat de Profetie in het Oude Testament het onderscheid tusschen een eerste en een tweede komst van den Messias nauwelijks aanstipte. Geheel ontrak zulk een aanwijzing niet. Met name komt ze in de aan Daniel te beartgevalen Godsspraken duidelijk uit. Zie het in Daniel IX: 24-27, zoo geheeten daar voortkomt, vergelijk met Daniel VII: 8-11 en XII: 2 en 3. Maar raadpleegt ge den inhoud der overige Profetie als een geheel, dan valt toch niet te ontkennen, dat de verlossing die Israel verbeide, bijna geheel saamvalt met het groote Verlossingswerk, dat aan de menschheid zou ten deel vallen, en dat hetgeen daaromtrent werd aangekondigd, bijna allerwegen den indruk maakte, als zou het optreden van den Vredesvorst terstond en onmiddellijk den toestand van eeuwigen Vrede doen intreden. De voorstelling, dat de Messias zou verschijnen; daarna weer verdwijnen zou; en dan eerst na verloop van eeuwen zou terugkeeren, om zijn werk te voleinden, — is aan de Profetie, als geheel genomen, vreemd! Mag men nu aannemen, dat de apostelen, in deze rijke profetieën door lezing en bestudeering ingeleid, zich daaruit een voorstelling hadden pogen te vormen van den gang der dingen die komende waren, dan kan het niet bevreemden, dat ze eenigermate vreemd opzagen van den loop dien de dingen nu nemen gingen. Waar ze op wachtten, en wat ze inriepen, was de opening van de macht van den Christus in glorie en majesteit, en de gang naar het Kruis vooral verwarde deze hun verwachting. En al is 't nu dat die tegenslag, dien het Kruis hun had gebracht, door de Verrijzenis van hun Heer en Heiland getemperd werd, en nieuwe hoop bij hen wakker reep, het was toch altoos nog niet hetgeen waarop ze hun hopen hadden gebouwd. Het had nog zoo niets van een machtsopenbaring, waarvoor de

wereld zou moeten ternuilen. En het was in die verlegenheid dat ze Jezus toen zoo dringend om optekening vroegen.

In gelijken zin hadden ze even dringend vraag reeds gedaan kort voor het verraad, toen ze met Jezus den Tempel uitgingen en al den prachtbouw van dien Tempel aanstaarden. Van die tempel weelde toch betuigde Jezus hun dat geen steen op den ander zou gelaten worden, en die betuiging van Jezus gaf hun toen reeds aanleiding om te vragen: „Wanneer zullen deze dingen geschieden?“ en welk zal het teken zijn van uwe toekomst en van de Voleinding? „Altoos hielden ze zich voorgesteld, en zulk een overeenstemming met de algemeene verwachtingen, die destijds in Israel, en met name in Galilea, heerschten, dat als de Messias er eenmaal was, die Messias dan ook rechtstreeks en aanstonds het Koninkrijk van Israel weer zou oprichten. Welnu, zij hadden beleeden dat Jezus de Messias was. Dit deed de schare niet, maar zij wel. Dit belijden dat Jezus de Messias was, scheide hen van de schare af. Dit belijden maakte hen tot Jezus discipelen. Maar als Jezus weer henenging, en geen ander spoor van zijn majesteit achterliet, dan hun kleinen kring, wat bleek er dan van zijn Messiaswaardigheid? Op machtige, groote openbaringen van zijn majesteit hadden zij gehoopt, en nu zou 't er op neerkomen, dat de Messias, als Jezus heengaan, geen ander spoor achter liet, dan hun kleinen kring van twaalf arme Galileische visschers. En aangenomen nu al, dat het later zou uitkomen gelijk Jezus hun beloofd had, en dat zijn tweede komst in te wachten zou zijn, dan hing hun aan die wederkomst van zelf alles; en hoe konden ze dan de vraag onderdrukken, wanneer die wederkomst zou te wachten zijn. Tot op die ure zou, zoo stelden ze het zich voor, heel de Messiasische actie tot stilstand gedoemd zijn. Van hen zeiven kon niets uitgaan. Jezus alleen kon het doen. Ging hij nu weg, dan zou er ook niets gebeuren. En die stilstand zou eerst afgebroken worden, als hij wederkwam. Vandaar hun herhaaldelijk zoo dringend vragen: „Wanneer komt nu 't vervolg op uw zending? Wanneer gaat het tweede tafereel van uw heilige missie in?“

Op die vraag nu heeft Jezus hun als eenig antwoord gegeven de toezegging van de uitstorting van den Heiligen Geest. Alle chronologische berekening sneed Jezus op eenmaal voor hen af. Aan zulk een berekening mochten ze zich zelfs niet overgeven. Ze hadden heel iets anders te doen. Ze hadden immers de vervulling van hun wenschen in de belofte, dat de Heilige Geest over hen komen zoude, en dan moesten ze zich opmaken voor de uitvoering van de groote lastgeving die juist uit die zending van den Heiligen Geest voor hen zou voortvloeien. Gevoelt hieraan den afstand die nog altoos bestond tusschen hun voorstellingen en verwachtingen, en hetgeen Jezus bedoelde; en wist dat te komen stond, zij zijn nog Joden. Ze gaan nog op in de Joodsche verwachtingen. Ze nemen de symboliek nog voor de werkelijkheid. En ze vermoeden zelfs nog niet, hoe het beeld dat Israel droeg, nu op 't punt stond, om door een machtige, alles-beheerschende geestelijke werkelijkheid vervangen te worden. Toen Jezus de apostelen op den Olijfborg om zich vergaard zag, en wist dat hij op 't eigen oogenblik hen verlaten en ten hemel opvaren zou, gaf hij hun daarom een bepaalden last. Ze moesten te Jeruzalem verbleven wat komen zou. Ze mochten niet naar Galilea terugkeeren om hun visschersberoep te hervatten. Er moest nu een einde komen aan de onjuiste voorstelling, waarin ze de 40 dagen na zijn opstanding verkeerd hadden, alsof het nu met Jezus' zaak uit was, en alsof ze slechts uit zonden hebben te zien, of er ook nieuwe wonderen te gebeuren stonden. Het was nu de ure dat er een hoogere wijsheid in dienst moest gesteld worden. Zoodra Jezus ten hemel zou zijn opvaren, zou van nu af op hen de taak rusten, om heel de wereld geestelijk om te zetten. Zeker, er zou eens voor die wereld ook een omzetting in uitwendige gedaante volgen. Er zou komen een nieuwe aarde onder een nieuwe hemel. Zulk nu ingaan met Jezus wederkomst. Dan eerst stond het rijk van glorie te wachten. Maar eer het daartoe kon komen, moest in die wereld een machtig en alomvattend geestelijk werk volbracht worden, en voor dit machtige geestelijke werk zouden zij de eerstgeroepene en normaal-seerend dienstknechten des Heeren zijn. De door hem aangestelden. Niet 't jaar zijn discipelen, maar zijn apostelen, die zich heel de wereld tot discipelen hadden te maken.

Het eerste wat na de Hemelvaart moest intreden, was alzoo een machtsdaad van Jezus, die van uit den hemel hier op onze aarde werkte, om een geestelijke macht in gisting te doen treden, gelijk die dusver nog nimmer op deze aarde, na den val, had ingewerkt, en deze machtsdaad zou zijn de *Uitstorting van den Heiligen Geest*. Let er toch wel op, dat de Uitstorting van den Heiligen Geest niet in de Schrift wordt voorgesteld als een eigen daad van God, den Heiligen Geest, noch als een daad des Vaders, die ons nu den Heiligen Geest zou zenden, gelijk Hij bij Bethlehem ons den Zoon schonk. Petrus toch spreekt het op den Pinksterdag zeer stellig uit: „Dezen Jezus heeft God opgewekt, en hij, d. i. Jezus, door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, hij heeft dit uitgesproken, dat gij nu ziet en hoort.“ De Christus zelf ontving alzoo de belofte van den Heiligen Geest van den Vader, maar daarna is Hij 't zelf, die den Heiligen Geest uitstort over den kring der zijnen in de tempelaar van Jeruzalem. Aanstonds gevoelt men hier dus, hoe de eerste voorstelling van de apostelen, alsof de Hemelvaart een einde zou maken aan Jezus' werk op aarde tot tijd en wijle hij naar die aarde terug kwam, geheel onjuist was. De actie van Jezus op deze aarde houdt met zijn hemelvaart niet alleen niet op, maar ze wordt eerst nu die Goddelijk krachtige actie, die geheel de gedaante der dingen zal omzetten. En dit nu is alleen daaruit te verklaren, dat nu de Verzoening op Golgotha volbracht is, gansch het Israel der symbolen terugwijkt, om plaats te maken voor het geestelijke reele. Hiermede viel van zelf alle chronologische berekening weg. Jezus opvaren ten hemel betekent niet, dat Hij de wereld nu aan zich zelf overlaat, om te zien wat er uit voortvloeit, om dan later, op een vooraf bepaald oogenblik, weer in te grijpen en 't al om te zetten. Neen, het werk dat Jezus na zijn Hemelvaart begint, zijn tweede verlossingswerk, als men het zoo noemen wil, is van veel grootere intensiteit, dan wat vooraf ging, en het is een werk dat niet aan cijfers en jaren hangt, maar aan de uitwerking van de geestelijke krachten die nu in deze wereld voorop worden geschoven.

Natuurlijk wil dit niet zeggen, dat Jezus op ons wacht, en afwacht wanneer de mensch op deze aarde zijn geestelijke kracht op 't hoogst zal ontplooid hebben, om alsdan de vrucht van onzen akker te komen inoestenen. Deze voorstelling van wat te komen staat, is in volstrekt en onverzoenlijken strijd met de openbaring van de H. Schrift. Het is niet waar, dat de geestelijke ontwikkeling van ons menschelek geslacht als vanzelf het eeuwige Koninkrijk zal doen ingaan. Veeleer omgekeerd staat vast, dat dit niet de uitkomst zal zijn, en dat noch cultuur noch vroomheid de aarde van het eindverderf zal redden. De gereede ontwikkeling van de geloofsmacht op aarde en de ontplooiing der heilige krachten zal het demonische niet te niet doen. Zelfs zal de macht van het satanisme nog eer winnen en toenemen. En als 't voor heel deze wereld hier beneden ten slotte hopeloos staat, dan zal de kracht uit den hemel doorbreken, en zal het door teekenen en wonderen zijn, dat God Drieëenig de redding in het eind tot stand brengt. Maar hoe scherp die twee factoren, de geestelijke ontplooiing van de kracht des Geestes in Gods Kerk, en de ingrijping van Gods wondermacht om de Voleinding te doen komen, ook in elkaar grijpen, in elk geval zou er tusschen de Hemelvaart en de Voleinding een lange tijd ingeligen, die ons in 't cijfer niet geopenbaard is, en wier bepaling niet in onze macht ligt.

Toch heeft dit niet belet, dat de Christenen van oudsher gepoogd hebben, voor de komst van de Voleinding zekeren tijd vast te stellen. In breeden kring vond reeds vroeg de voorstelling ingang, dat de Voleinding symmetrisch met de tijdsorde van de Schepping zou samenhangen. De zoo juiste opgave van de zes scheppingsdagen, zelfs met den morgen en den avond die den dag deed ingaan en besloot, scheen te wijzen op gelijksoortig verloop in de historie. We weten nu eenmaal uit Psalm 90: 4, dat „bij den Heere duizend jaar zijn als één dag, en één dag is als duizend jaar“, en de apostel Petrus had dit woord van den Psalmist met den duur der wereld in verband gebracht toen hij (2 Petrus 3: 8) schreef, dat 't spotters waren, die vroegen: „Waar blijft de belofte zijner toekomst?“ Immers deze eene zaak mocht aan de geloovigen niet onbekend zijn, zoo staat er, „Geliefden, dat een dag bij den Heere is als duizend jaar, en dat duizend jaar bij den Heere zijn als één dag“. Reeds door den apostel was alzoo de betuiging van den Psalmist op het uiteinde toe-

gepast. Op dit voetspoor nu ging men verder, en meende alzoo vast te mogen stellen, dat gelijk de wereld in zes dagen geschapen was, zoo ook in 6 X 1000 jaar het historische verloop van deze wereld een einde zou nemen. Hiervan uitgaande, telde men dan de jaren saam, die, naar luid de Schrift, sinds de ure der Schepping reeds verlopen waren, trok die af van de 6000, en achtte in het cijfer, dat deze afrekening uitgaaf, de aanwijzing te vinden van het jaar, waarin al wat bestond vergaan zou, en de nieuwe aarde onder den nieuwe hemel in heerlijkheid zou uitschijnen.

Dit gaf toen aanleiding tot allerlei berekening, die daarom zoo uiteenliep, omdat die schijngeveens in het Oude Testament door den een zoo en door den ander zu werden opgevat; en ten deele ook, omdat de Griekse Vertaling der Zeventig, meest de *Septuagint* genaamd, bij velen het gebruik van den Hebreuschsen codex vervangen had, en in deze Septuagint onderscheidene cijfers anders stonden opgegeven dan in den oorspronkelijken tekst. Maar wat hier ook van aan mocht zijn, men hield aan de hoofd-idee vast. In de 6000 jaren lag het mysterie, en het is van dit cijfer uitgaande, dat er meer dan eens geruchten op grond van berekeningen verspreid zijn, dat alsnu eerlang het ondergaan van de aarde ons te wachten stond; en dat zelfs niet weinigen zoo zeker van hun zaak meenden te zijn, dat ze reeds tot verkoop van hun land en goed zijn overgegaan, vooruit zeker als ze meenden te zijn, dat na het bepaalde jaar waarop ze rekenden, alle goed zijn waarde zou verloren hebben. Toch had reeds Augustinus scherpe tegenspraak tegen al zulk beweren doen uitgaan. Allengs heeft men al zulke chronologische berekeningen dan ook prijs gegeven, althans op 't officieele terrein. Doch dit nam niet weg, dat enkele seculaire groepen, vooral in verband met de Christelijke verwachtingen van een duizendjarig rijk, telkens de poging hernieuwden, om aan zulk beweren geloof te doen schenken. Men weet hoe de *Latterday Saints* zich zelf nog niet zo lang geleden aan zulk een utopie overgaven, en hoe zelfs velen naar het Zuiden van Afrika verhuisd zijn, metterdaad geloovende, dat Jezus bij zijn wederkomst niet in Azië, en ook niet in Europa, maar in Afrika, en wel in het Kaapland, verschijnen zou.

Afgezien echter van deze chronologische berekeningen, die toch feitelijk allen grond misten, en dan ook steeds op de bitterste teleurstellingen zijn uitgelepen, moet wel degelijk vastgehouden aan *deker process* in de gebeurtenissen, die ons in de Heilige Schrift zoo duidelijk voortgeteekend worden. De eerste nu van deze gebeurtenissen is, gelijk we reeds aangaven, de uitstorting van den Heiligen Geest. Doch hierbij zou 't niet blijven. Rechtstreeks toch met deze grondleggende gebeurtenis hing saam de terugtrekking van Israel. Niet, alsof Israel verdwijnen zou, en als eigen volk met eigen geestelijke karakteristiek uit de historie stond te verdwijnen. Ook afgezien van de vraag, of metterdaad op een eenduidige bekeering van het Jodendom in zijn groote massa mag gehoopt worden, valt het feit niet te loochenen, dat de Joden zelfs nog op den huidige dag een geheel exceptioneel plaats in het leven der volkeren innemen. Nog telken jare verschijnt in Londen het dusgenaamde *Jewish Yearbook*, dat ons zeer uitgewerkte opgaven voorlegt omtrent den stand van de Joodsche groepen in alle werelddelen. Daarin nu werd nog voor kort het aantal Joden opgegeven, als bedragende in Europa 8.787.217, in Azië 577.410, in Afrika 402.602, in Amerika 1.584.022, en in Australië 17.404. Saam niet minder dan 11.167.654. Aangenomen nu al, dat de nauwkeurigheid van deze statistiek niet boven alle bedenking verheven is, zoo blijkt toch in elk geval, dat het aantal Joden, dat op dit oogenblik nog onder de volken gevonden wordt, verre de tien millioenen overtreft. Vergelijk men dit kolossale cijfer nu met de cijfers die oudtijds, in Israels bloeitijd, golden, dan blijkt duidelijk, dat de vruchtbaarheid in de Joodsche geslachten nog steeds onverwakt voortduurt, en dat er geen sprake van kan zijn, om het Joodsche volk te beschouwen als een groep die nationaal vanzelf doodbloedt. Dit nu is daarom te opmerkelijker, omdat de Joden niet meer als natie bijeen wonen, maar over heel de wereld verspreid zijn, en wel zoo, dat ze, hoezeer van Oostersche volkstype wat hun herkomst betreft, toch niet in hoofdzaak in Azië en Afrika worden gevonden, maar in Europa en Amerika. Van een onderling band bij de Joden dan ook nauwelijks meer te spreken. Zelfs de Zigeuners zijn nog nauwer aan elkander verbonden, dan de Joden. En toch duurt der Joden bestaan steeds voort,

